

KATARĪNA ZAVARSKĀ

Vstup Kataríny Zavorskej do výtvarného života bol jednoznačný a presvedčivý. Jej tvorba tapisérie vykazovala názorovú zrelosť a technickú zdatnosť autorského profilu, kde poctivé remeslo v symbióze so súčasnými výtvarnými tendenciami sú základom.

Katarína Zavorská patrí k mladej generácii, ktorá vstúpila v 70-tych rokoch do výtvarného diania. Je to generácia zdravo ambiciózna, túžiacia po všestrannom poznaní umeleckých zákonitostí v druhových špecifikách a ich uplatnení v tvorivom procese nových obsahovo-formových ideí. Všestranná príprava na oddelení monumentálnej maľby u prof. Petra Matejku v úzkej spolupráci s katedrou architektúry, vedenú prof. Dušanom Kuzmom, priniesla pozitívne výsledky, ktoré sa prejavili v dobrej príprave absolventov zvládnuť náročné úlohy, ktoré pred nich postavila socialistická spoločnosť. V nemalej miere, vďaka nim sa stávajú 70-te roky obdobím veľkého rozmachu monumentálnych techník v symbióze integračného procesu architektonickej tvorby. Podstatný prínos a najväčšia aktivita sa zaznamenala v oblasti tapisérie. Vzniklo tu nemalé autorské zázemie, ktoré prezentuje poctivé tvorivé úsilie o nový súčasný výraz slovenskej tapisérie s citom pre jej špecifiká a pochopením nášho životného prostredia.

Katarína Zavorská tu predstavuje najmladší článok, ktorý sa stal svojou profesionálnou erudiťou hneď od vstupu príslubom. Už počas štúdia sa dôsledne venovala tvorbe tkanej tapisérie, ktorá sa jej stala programom vedľa iných maliarskych techník. Základom tkania je u nej klasická gobelínová väzba útkového ripsu, ako u všetkých absolventov Matejkovej školy. Sústavnou prácou skúma jej technolo-

gické hodnoty a schopnosti pre dokonalé vyjadrenie vlastného individuálneho zámeru. Všíma si a overuje rôzne tkáčske techniky, ich kombinovanie a spájanie, ako i rôzne materiály (vlna, sisal, umelé vlákna) o nerovnakej hrúbky. Využíva a zhodnocuje ich štrukturálne a výrazové možnosti na realizáciu vlastnej myšlienky a predstavy. S týmto súvisí i jej zrieknutie sa tradičného pravouhlého formátu v prospech individuálneho tvarového vyznenia, zodpovedajúceho celkovému konceptu a výtvarného riešenia celku. Vnáša do plošnej techniky hmotnosť, ale v záujme presvedčivého vyjadrenia často neváha prelomiť kompaktný celok otvormi v invenčnom rozložení.

Na samom začiatku stojace práce *Splynutie* (1973) a *Vták* (1973) sú príkladom odvahy a zároveň schopnosti realizovať svojbytný program v náročných štrukturálnych a plastických hodnotách tkanej tapisérie. Zároveň predstavujú dva póly nasledujúcej autorkinej vývojovej cesty, v šírke budúceho výrazového registra v mnohostrannom tvorivom prístupe v procese autorského tkania. Obidva prúdy sa rozvíjajú vo vzájomnom invenčnom dopĺňaní a ozvlášťňovaní. *Vajce-vták* z nasledujúceho roku (1974) je toho dokladom, kde jednak s technologickou suverenitou uskutočňuje väzbové i materiálove spájanie a jednak sa tu objavuje plastický prvok z obtočeného útku v dokonalnej kompozičnej súhre. Tento prvok v podobe výraznej kaligrafie v nasledujúcich prácach dynamizuje jednoliatu tkanú plochu (*Stopa prameňa svetelného zrodu*, 1978) a tvorí významový plastický reliéf (*Svetelné pulzácie*, 1978) v súčinnosti s obsahovým zameraním tapisérie (*Ucho-Termovízia*, 1980-81).

Autorkine školenie a jej osobitný cit pre farbu ju privádza k skúmaniu v tapisérii k problému farebných vzťahov v spektrálnom rozložení, uplatneniu v hodnotových kvalitách na ľudskú psychiku a na jeho estetické zložky. Miešanie základných a sekundárnych farieb v textilnom materiáli prináša špecifické dekoratívne vyznenie s estetickými kvalitami, humanizujúce interiéry nášho životného prostredia. Skúmanie farebných kontrastov k bielemu koncentrátu nachádzame skoro vo všetkých tapisériách, ktoré autorka realizovala v rokoch 1978-1981.

Skúsenosti s farebnou traktáciou využila v bohatej koloritnej skladbe na umocnenie myšlienkového obsahu v tapisériách *Rez prírodou – predjarié (1978-79)* a *Rez prírodou – ohnivá zem (1979)*. Sú istým zavŕšením a zhodnotením autorkinho tvorivého obdobia, ktoré sa uberalo cestou neustáleho hľadania a zhodnocovania. v dvoch polohách autorskej tkanej tapisérie: v technike útkového ripsu v plošnom poňatí a v plasticite netkaných prvkov. Sú najbližšie k prírodnému východisku, ktoré je vlastné všetkým jej dielam, len v skrytejšej podobe v štylizovaných tvaroch tiahnucich ku geometrizácii.

V súčasnosti sme svedkami novej vývojovej etapy, ktorá logicky vychádza z autorkinho doterajšieho systematického, cieľavedomého hľadania súčasnej podoby slovenskej tapisérie v tvorivej symbióze umeleckého názoru s rytmom doby. Figurálny realistický podklad sa jej stal obsahovým pilierom a nositeľom nového výrazu v ideovo-formálnych znakoch súčasnej progresívnej línie tkanej tapisérie (*Autoportrétny záznam, 1982-1983; Z albumu, 1983*). V tomto smerovaní by mala

slovenská tapiséria kontinuálne pokračovanie v mladej generácii, v ktorom sa zrkadlí duch doby so všetkými jej štýlovými znakmi.

Autorkina húževnatosť, racionalita v experimentovaní (ako proces poznávania) rozmnožuje jej tvorbu o textilné miniatúry. Textilné priestorové objekty (20×20×20 cm), vytvorené s riaditou súhrou rôznych materiálov (kov, plátno, vlna, sisal), v ktorých dominujúce tvary „otočencov“ asociujú prírodné prvky (*Svetelné listy, 1980; Priestor mojej rastliny, 1981*), tvoria jednak samostatnú zložku voľnej tvorby a jednak autorku poskytujú poznanie pre reálnoznačné postupy rozmerných diel v architektúre.

Doterajšie nedlhé postabsolventské obdobie akademickej maliarky Kataríny Zavorskej je naplnené usilovnou prácou, poctivou snahou o riešenie základných problémov autorskej tkanej tapisérie. Ako sa jej to darilo a čo je jej prínosom, predkladá na posúdenie s vedomím, že jej cesta je na začiatku, ktorá má pokračovanie v budúcnosti.

Františka Hurajová

ZOZNAM VYSTAVENÝCH DIEL

1. Splynutie – 1973; rozmery 250×180 cm; materiál vlna, sisal, umelé vlákno; technika kombinovaná: vytkala autorka (majetok autorky)
2. Vták – 1973; rozmery 100×90 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná: vytkala autorka (majetok Slovenskej národnej galérie)
3. Vajce-vták – 1974; rozmery 125×95 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná: vytkala autorka (majetok autorky)
4. Biela – 1975; rozmery 250×100 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná: vytkala autorka (majetok autorky)
5. Svetelné pulzácie – 1978; rozmery 140×110 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná: vytkala autorka (majetok autorky)
6. Stopa prameňa svetelného zrodu – 1978; rozmery 130×140 cm; materiál vlna, sisal; technika tenerifa, obotáčanie vlákien; vytkala autorka (majetok autorky)
7. Rez prírodou – predjarié – 1978-79; rozmery 230×280 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná: vytkala autorka (majetok Zväzu spotrebiteľských družstiev – účelové zariadenie – kaštieľ Mojmirovce)
8. Rez prírodou – ohnivá zem – 1979; 200×200 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná: vytkala autorka (majetok Zväzu spotrebiteľských družstiev – účelové zariadenie – kaštieľ Mojmirovce)
9. Pnutie – 1980; rozmery 20×20×10 cm; materiál kov, plátno, sisal; technika omotávanie vlákna, šitie; realizovala autorka (majetok autorky)
10. Svetelné listy – 1980; rozmery 18×18×18 cm; materiál kov, vlna, sisal; technika kombinovaná: realizovala autorka (majetok autorky)
11. Priestor mojej rastliny – 1981; rozmery 18×18×18 cm; materiál kov, vlna, plastická hmota; technika kombinovaná; realizovala autorka (majetok autorky)
12. Dotyk svetla – 20×20 cm – 1982; materiál vlna; technika tenerifa, obotáčanie vlákna; realizovala autorka (majetok autorky)
13. Ucho – thermovízia – 1981; rozmery 70×140 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná; realizovala autorka (majetok autorky)
14. Autoportrétny záznam – 1982-83; rozmery 180×130 cm; materiál vlna, sisal, bavlna; technika útkový rips, plátnová väzba, preťahovaná osnova; realizovala autorka (majetok autorky)
15. Z albumu – 1983; rozmery 115×180 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná; realizovala autorka (majetok autorky)
16. Večná cirkulácia – 1983; rozmery 180×150 cm; materiál vlna, sisal; technika kombinovaná; realizovala autorka so spolupracovníčkou (majetok autorky)

ÚČASŤ NA VÝSTAVÁCH:

- 1974 – 25 rokov VŠVU – Dom umenia Bratislava
1975 – Výstava mladých – Galéria mladých – maľba
1975 – Výstava mladých – Galéria mladých – užité umenie
1975 – Československá tapiséria 1945 – 1975 – Lodž, Varšava
1976 – Žena vo svete včera a dnes – Dom umenia Bratislava
1976 – Slovenská tapiséria – Hrad Červený kameň
1976 – 8. Celoslovenská výstava užitého umenia – Dom umenia Bratislava
1977 – Fotozáznamy – Klub výtvarných umelcov Bratislava
1977 – Výstava mladých – Dom techniky Bratislava
1977 – 60 rokov VOSR – Dom umenia Bratislava
1977 – Československé umenie – Kanárske ostrovy, Viedeň
1978 – Výstava mladých bratislavských výtvarníkov (venovaná 60. výročiu vzniku Československa a 61. výročiu VOSR) Galéria mladých Bratislava
1978 – Tapisérie školy Petra Matejku – Zvolen zámok
1979 – Bratislavská tapiséria – Dostojevského rad Bratislava
1979 – Československé užité umenie – Moskva, Figá, Vilnius, Berlín
1979 – 9. Celoslovenská výstava užitého umenia – Dom umenia Bratislava
1980 – 3. Medzinárodné biennale miniatúrnej textílie – Szombathely
1980 – Textilné miniatúry – SNG Bratislava
1981 – Medzinárodná výstava miniatúrnej tapisérie – Jindřichův Hradec, Praha
1981 – Výstava súťažných návrhov na výtvarné dotvorenie novostavby divadla A. Bagara v Nitre – Krajská galéria v Nitre
1982 – Československé užité umenie – Budapešť, Šopron
1983 – 10. Celoslovenská výstava užitého umenia – Dom umenia Bratislava
1983 – Žiaci Petra Matejku – SNG Bratislava

KATARÍNA ZAVARSKÁ

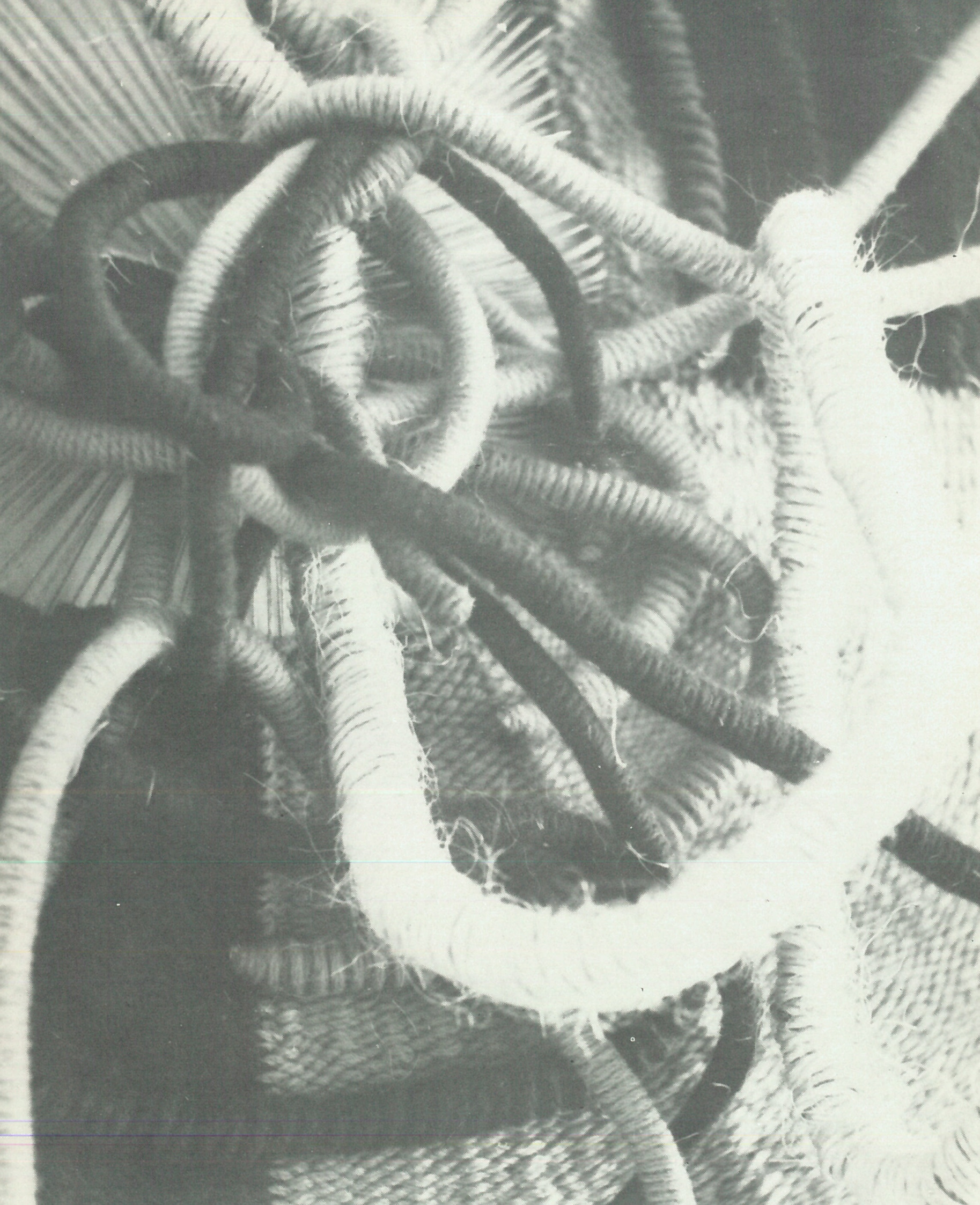
Narodila sa 28. 8. 1948 v Bratislave. Základné výtvarné vzdelanie získala na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave – odbor aranžérstvo-výtvarníctvo v rokoch 1963 – 1967 pod vedením akad. maľ. Rudolfa Filu. Absolvovala Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave na oddelení voľného maliarstva a gobelínu u prof. Petra Matejku a doc. Františka Gajdoša v roku 1974.

KATARÍNA ZAVARSKÁ
Stopa prameňa svetelného zrodu — 1978
rozmery 120 X 120 cm
materiál: vlna, sisal
technika: tenerifa
vytkala autorka

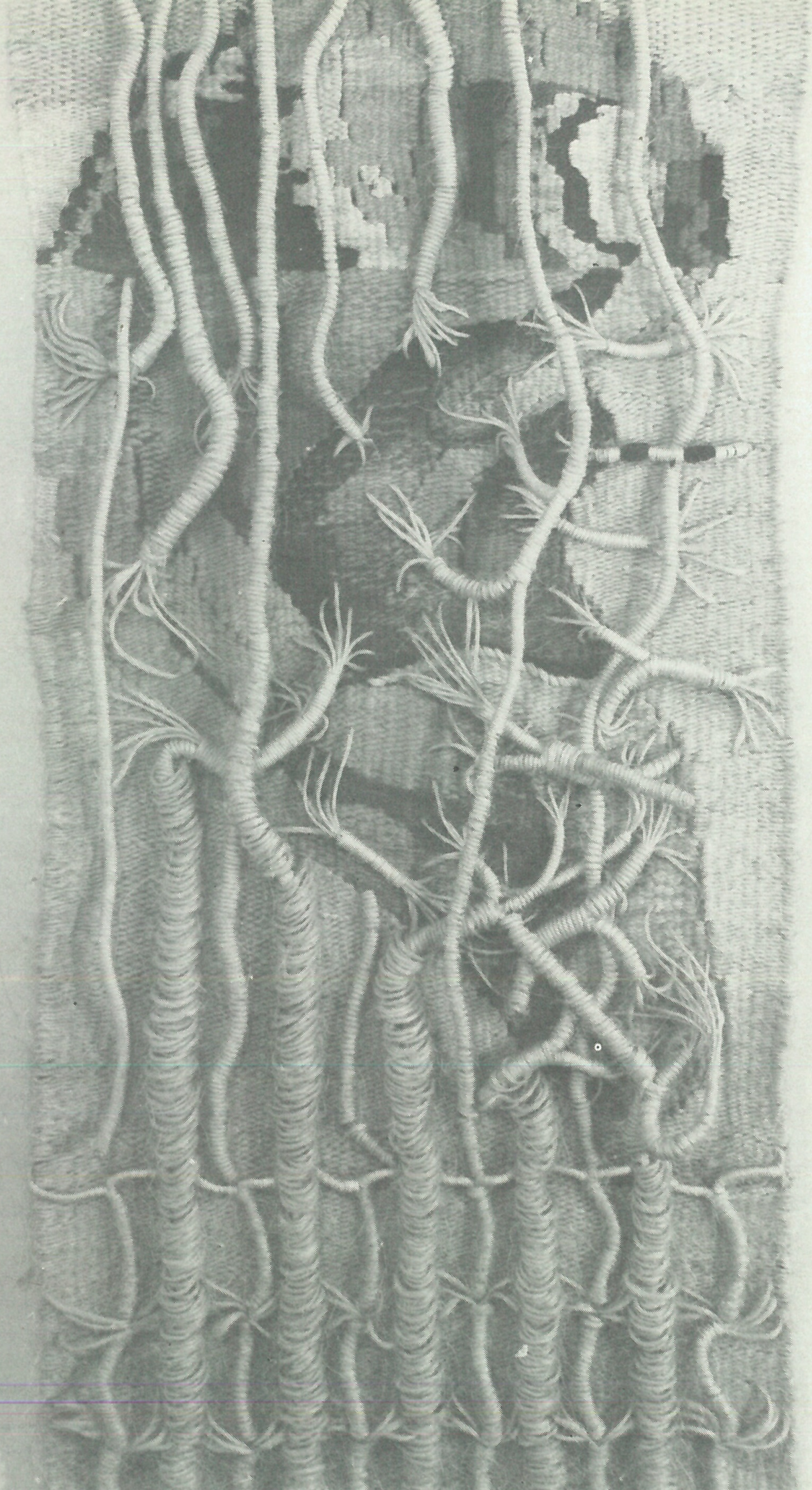
KATARÍNA ZAVARSKÁ
Rez přírodou — ohnivá zem — 1979
rozmery 200 X 200 cm
materiál: vlna, sisal
technika kombinovaná
vytkala autorka

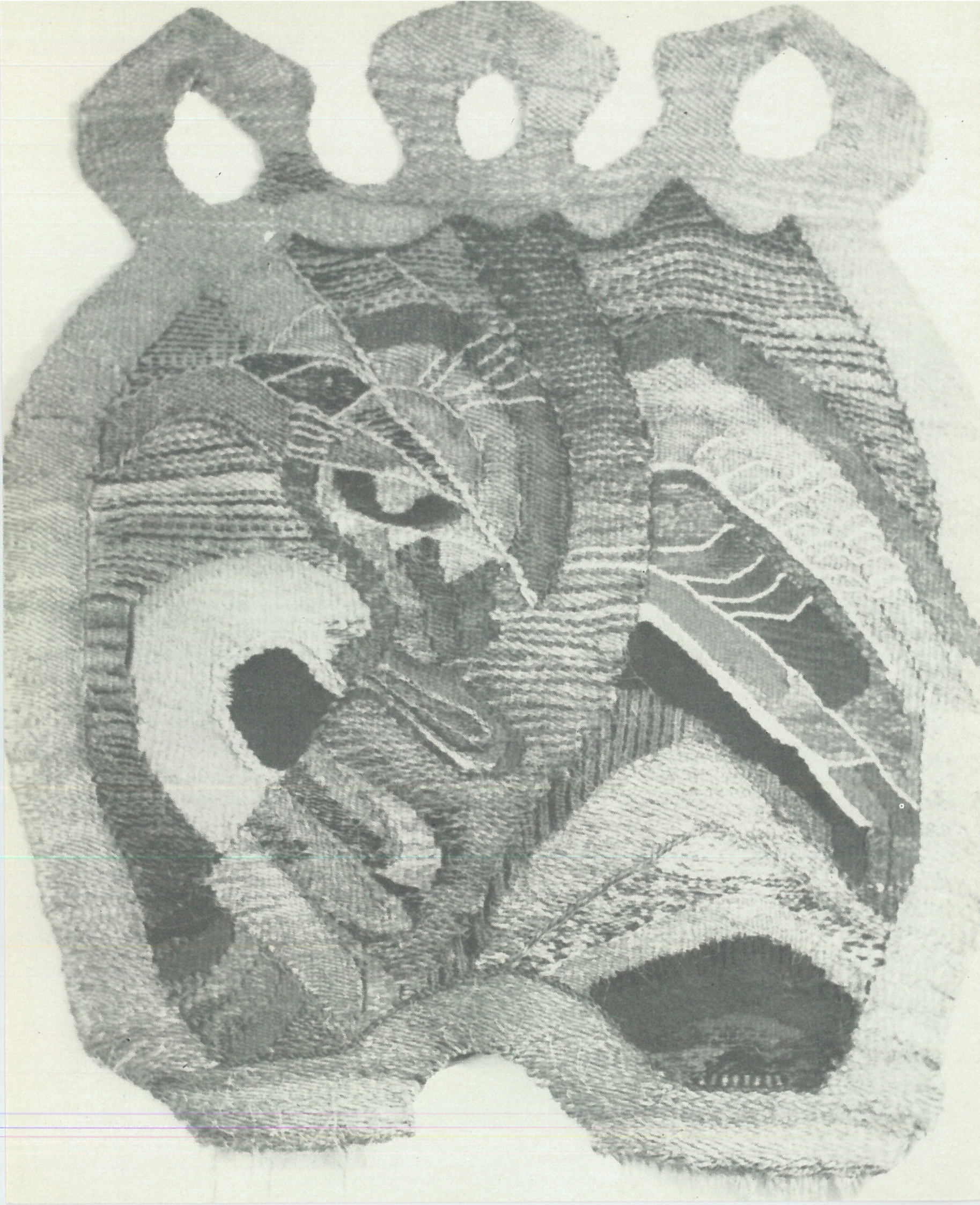
KATARÍNA ZAVARSKÁ
Stopa prameňa svetelného zrodu — 1978, detail
rozmary 130 X 140 cm
materiál: vlna, sisal
technika: tenerifa, obtáčanie vlákien
vytkala autorka

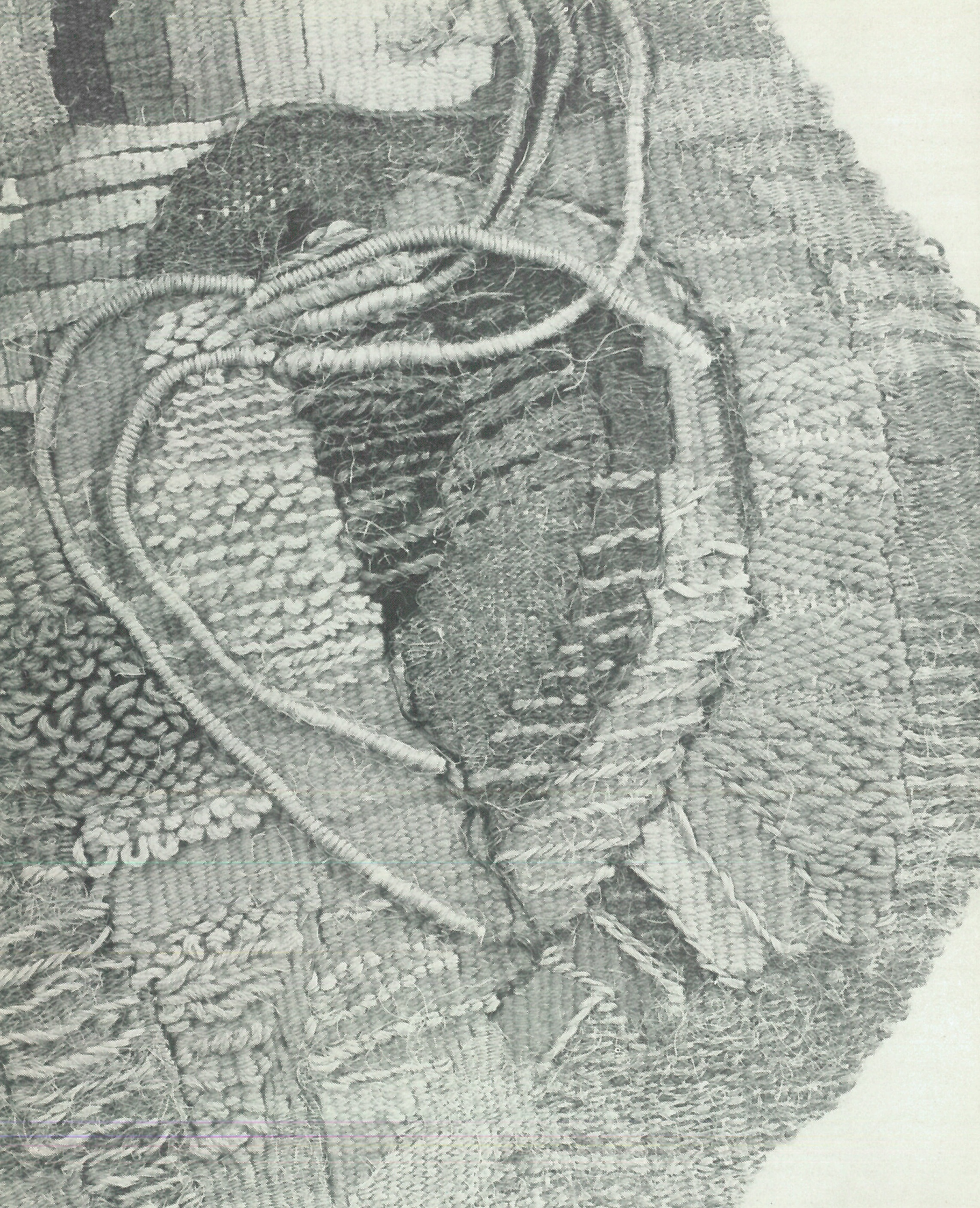
KATARÍNA ZAVARSKÁ
Z albumu — 1983
rozmery 115 × 180 cm
materiál: vlna, sisal
technika: kombinovaná
realizovala autorka

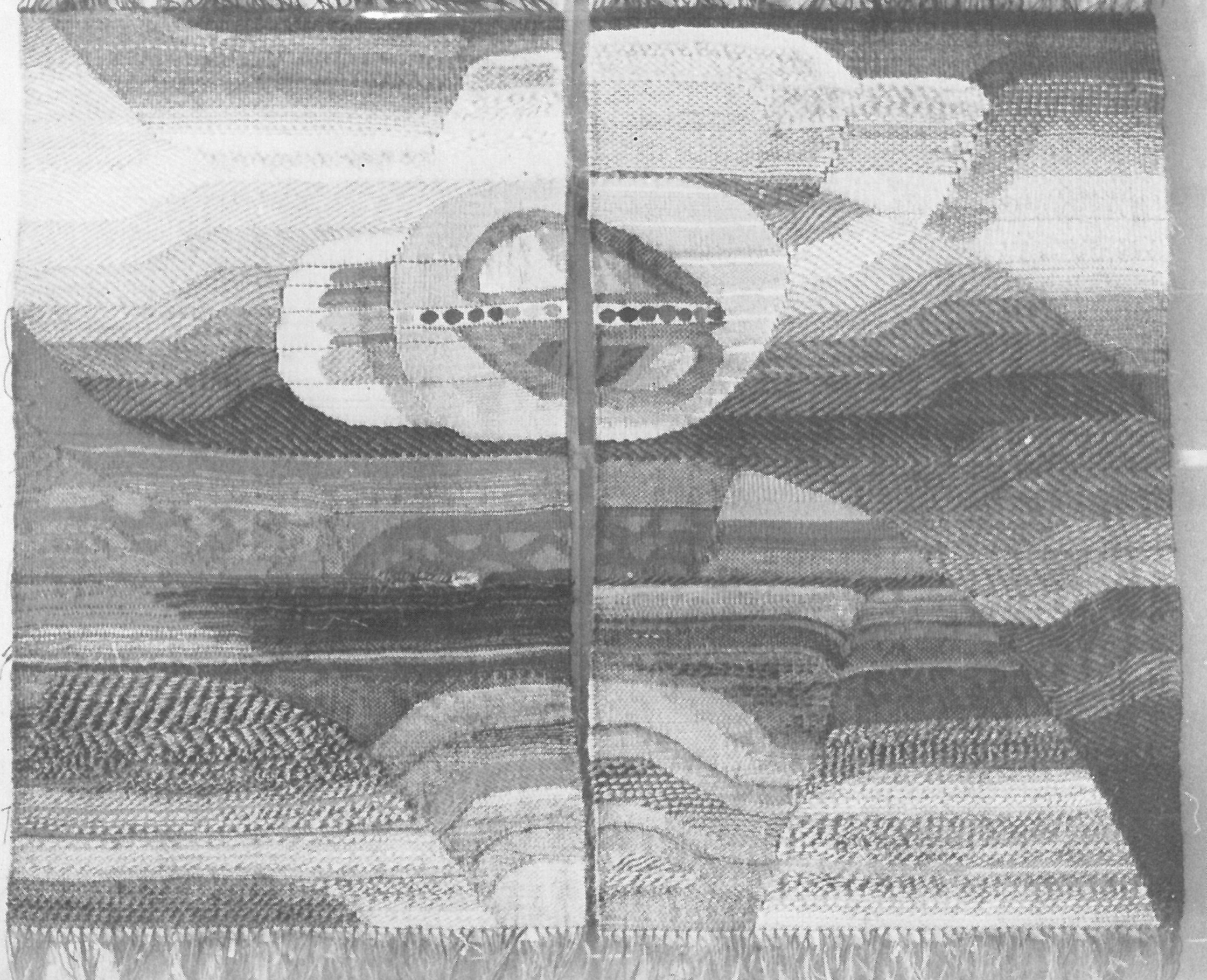
KATARÍNA ZAVARSKÁ
Ucho — termovízia — 1981
rozmery 70 × 140 cm
materiál: vlna, sisal
technika: kombinovaná
realizovala autorka

KATARÍNA ZAVARSKÁ
Vták — 1973
rozmery 100 X 90 cm
materiál: vlna, sisal
technika: kombinovaná
vytkala autorka

KATARÍNA ZAVARSKÁ
Vajce — vták — 1974, detail
rozmery 125 X 95 cm
materiál: vlna, sisal
technika: kombinovaná
vytkala autorka

KATARÍNA ZAVARSKÁ
Rez prírodou — predjarie — 1978—79
rozmery 230 X 280 cm
materiál: vlna, sisal
technika: kombinovaná
vytkala autorka

KATARÍNA ZAVARSKÁ
Autoportrétny záznam — 1982—83
rozmery 180 X 130 cm
materiál: vlna, sisal, bavlna
technika: útkový rips, plátňová väzba, pretahovaná osnova
realizovala autorka